

John Sandvad Enner skov.

John boede paa en gaard i Enner skov, kun faa hundrede meter fra hans fødegaard. Han blev en dag fundet død i kostalden paa sin ejendom. Han var et godt og et ikke helt almindeligt menneske, og det er med beklagelse, at jeg ikke lærte ham nærmere at kende mens tid var. Jeg havde dog ofte rig anledning dertil, men forpassede mulighederne og tiden gik sin gang.

I en gammel avis findes der en god beskrivelse af denne personlighed som John var. Denne beskrivelse vil jeg hermed gengive som den staar nedskrevet i den gamle avis.

Avisens navn var "Husmandshjemmet". Bladet er nr. 20 i 8 ende aargang, og dateret 21-05-1958.

Artiklen er underskrevet med Per Humle.

Drengen Ole der omtales i artiklen er en plejesøn. Det vides ikke hvor han senere rejste hen, men det siges, at drengen som voksen blev politimand et sted paa Sjælland.

Artikel.

John Sandvad er selvbygger. Her fortælles om, hvorledes han planlagde – og gennemførte en modernisering af en gammel ejendom i Enner vest for Horsens.

Dette er historien om John Sandvad og Ole. De bor i Enner skov ved Lund, et godt stykke vej vest for Horsens. I et landskab, hvor dybe dale veksler med langstrakte bakkedrag, saa huse og gaarde tegner sig som legetøj i en sandkasse. Alle vegne er der smaa skove, og mellem dem ligger markerne kilet ind, som da vore forfædre tog landet i besiddelse og lagde det under plov.

John Sandvad er 40 aar gammel og født paa egnen. Hans far var gaardmand med 9 børn og ingen penge, siger han selv. Paa den vis kunne alle børnene ikke blive gaardmænd. John kom ud at tjene og paa Landbrugsskole i Hammerum, og nu er han husmand i Enner skov.

Den mest selvgjorte og selvbevidste husmand man kan se for sine øjne. Stor, bred, med stive skægstubbe og et blidt væsen, der næsten er i modstrid med hans svære lemmer.

Ole er 12, nej undskyld, snart 13 aar. Det lægger han vægt paa man hæfter sig ved. Han kan gøre en karls arbejde, og han bor alene paa ejendommen sammen med sin far. De to slider og leger sammen.

John har lært drengen at skære knive i træ, og nu kæmper alle egnens børn i drabelige fejder paa træsværd, saa smukt svungne som ridder tidens vaaben. Det mærkelige er, at ingen steder vrimler der med børn som paa den ejendom. De render til og fra, dukker frem her og kommer op der. Ole er en efterspurgt legekammerat. Han har sin skole og sine pligter. Ogsaa sit frispog. Han gør lyn hurtigt og paalideligt, hvad han skal og saa stormer han ud for at lege. Naar han er i marken sammen med sin far, er der som regel ogsaa børn med. Sommetider stumpede unger, der triller om og er til besvær. John Sandvad siger ingenting. Han vader over dem eller skridter forbi. Og omkring dem springer altid et par viltre hunde. Liv skal det til, og det er der i rigeligt maal.

2000 kroner til start.

I 1942 havde John Sandvad 2000 kroner. Det var, hvad der var blevet til overs efter militærtjeneste og skole ophold. Lønningerne havde ikke været overvældende og tiderne sløje. Med de penge i lommen købte han det lille husmandssted i Enner skov. Det var paa 3 tønder land ager, tre tønder land skov (John Sandvad ville aldrig eje en ejendom der ikke hørte skov til) og en halv tønde land eng. Bygningerne var ikke stort bevendt. Der var et stuehus med mange smaa lave rum, en beskeden stald i vinkelbygning med plads til i alt seks kreaturer indbefattet kalve. Tre smaa stier, en lille lade og for enden af den plads til en hest og et lille roehus. Udenfor var der et hønsehus. – Redskaber var der faktisk ingen af, men der var en besætning paa to køer, to smaagrise og en slagtegris. Købesummen for hele herligheden var 15500 kroner, og det halve af slagtegrisen, hvad vel ejendoms og jords tilstand taget i betragtning var en nogenlunde jævn pris. Udbetalingen var 6500 kroner, og for at skaffe dem maatte Sandvad laane 4500 kroner i banken. Spørger man nu, om det var Sandvads mening at blive staaende ved denne bedrift, kand der med det samme svares nej. Saadan er han ikke. Han hører til den slags mennesker, der ustandseligt maa have noget at spekulere paa. Han kan lide at gaa i mark og stald. Men han kan ogsaa lide at sidde bag sit skrivebord og tegne og ridse op. Han tror paa husmandsbruget med den store omsætning og meget beskedne eller maaske slet ingen korn afgrøder. Og han er først og fremmest en mand af den type, der er karl for sin egen hat.

Til at begynde med gik han paa arbejde, samtidigt med at han grundede over, hvordan han skulle faa et anstændigt brug ud af sin ejendom.

Stuehuset var flere gange blevet repareret, og i 1950 rev han muren ned og byggede den om af Durisol-blokke. Et par værelser blev slaet sammen til en stor vinkelstue, og den blev forsynet med parketgulv. Han lavede det hele selv med undtagelse af parketgulvet. Udgifterne, hans egen arbejdsindsats fraregnet, blev paa 2225 kroner. Saa gik manden hen og fik >Discus prolabs<, en ondartet rygsøjlelidelse, som man oftest faar ved at slæbe og løfte for haardt. Med mellemrum var han syg i de kommende aar og maatte ligge paa hospitalet, men alligevel gennemførte han sit program fuldt ud.

I 1952 købte han sammen med sin nabo en ældre, meget afsides beliggende ejendom, hvis jord var klemt inde mellem lidt smaaskov, og hvis bygninger for længst var blevet for smaa og sløje til sund drift. Men den havde et tilliggende paa otte tønder land god, lidt forsømt og kalktrængende jord, der stødte op til hans egen. Bygningerne solgte de for 6000 kroner, og jorden delte de mellem sig, saaledes at Sandvad fik fem tønder land, der med kurstab, papiromkostninger og det hele kom til at staa ham i ca. 18000 kroner. Det var mange penge, saa mange, at han ikke kunne faa statslaan. Men

han klarede sig ad privat vej. Siden har han faaet halvanden tønde ekstra mose og eng, saa alt i alt er han nu med skov og det hele oppe paa tretten tønder land.

Sin egen arkitekt og bygmester.

Næste kapitel blev bygningerne. Straks efter at have købt den nye jord tegnede og beregnede han en ny hestestald, lade og et lille værksted. Det opførte han i de kommende aar paa en saadan maade, at det kunne udvides med en stor stald med plads til tolv køer, fem kalve, fem store stier, roehus, indendørs silo og kølerum.

Hele dette byggeri har han nu gennemført med Durisol-blokke. Med en undtagelse af en del af tømmerarbejdet har han lavet alt selv. Hans positive udgifter var paa ca. 12000 kroner, og hans samlede gæld, hvor han i dag sidder med en praktisk taget ny ejendom, er 40900 kroner. Der er malkemaskine og godt besat med redskaber over det hele. I stalden er en hest, fem malkekøer, tre kvier, seks kalve, to søer og lige for tiden fire polte. Men det tal er som regel langt større. Han er oppe i nærheden af et halvt hundrede svin til slagteriet pr. aar.

Men nu maa man ikke tro, det er almindeligt selvbyggeri, John Sandvad har lavet. Bygningerne er første klasses, og der er først og fremmest taget hensyn til hensigtsmæssighed, isolation og ventilation. Stalden er traditionel med køer til den ene side, svin til den anden og kalvebokse for enden af stierne. Hesten har sin plads i laden. Men da den gamle ejendom, Sandvad i sin tid købte, laa nær en lille grus-bakke, har han taget den med i sine beregninger. Stalden er bygget delvis ind i grusbakken, saaledes at jordsmonnet naar tagskæghøjde i den ende af staldbygningen, hvor der er indrettet roehus. Resultatet er, at Sandvad sparer arbejde. Roerne styrter han gennem en luge ned i roehuset, hvorefter de er i plan med staldgulvet. Toppen styrtes gennem en tilsvarende luge, der er anbragt i højde med gummivognen, ned i siloen, og udtømning sker i selve stalden.

Stalddøren, der er af svære planker, er gjort nøjagtigt saa bred, at gummivognen kan gaa gennem den, forbi enden af baasene og om fornødent helt over i roehuset, der er skilt fra stalden med en tilsvarende bred plankedør. Naar han i roetiden er færdig i skumringen og skal have det sidste læs top med hjem til køerne, kører han bare vognen ind i stalden, lukker og fodrer i ro og mag. Resten kan køres over i roehuset til næste morgen.

Kølekarret i det fine lille kølerum er delvist forsænket i gulvet, saa man ikke har nødig at trække de vaade transportspande op ad sig. Køernes krybber er helt aabne i begge ender. Lukningen sker ved hjælp af nogle klapper, der passer i krybbens bund. De inddeler tillige krybben i rum udfor hver baas, og naar der skal gøres rent, vippes klapperne op ved hjælp af en vægtstang, og hele krybben kan fejes ren uden besvær.

Byggeriet fortsætter.

Endnu er John Sandvad ikke helt færdig med sit byggeri. Der mangler lidt puds her og der. Loftet over stalden er et tæt lag rafter dækket med halm. Lunt og godt. Det skal antagelig erstattes med støbt loft. Der er ikke indlagt strøm paa ejendommen endnu. Malkemaskinen drives af en lille

benzin motor. Men el forsyning bliver det næste. Derefter skal der anskaffes en topsnitter. Tærskværk har Sandvad ikke brug for. Den smule korn, han endnu har, faar han tærsket af transportabelt værk. Men sandsynligvis hører kornavlen helt op. I stedet vil han fylde sin silo to gange om aaret. Hvordan, er endnu hans hemmelighed, men den lyder godt. Paa den maade vil han skaffe foder til sin store besætning ud paa eftersommeren, naar det kniber. Det fornødne græs har han i engen.

Det er karakteristisk for Sandvad, at han ikke med et ord nævner daarlige tider eller skatter. For ham er det arbejdet og vejene til at klare besværlighederne, der betyder meget. Og det, at han ind i mellem er syg og maa have daglejer, knækker ham ikke. Al cementen til til hans nye bygning og til udfyldning af Durisol blokkene er blandet i haanden. Han ved hvad han vil, og han gør det, alt imens han faar tid til at snitte træsværd og pjanke med hundene.
